

Списание ЕПОХИ
Издание на Историческия факултет на
ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“
Journal EPOCHI [EPOCHS]
Edition of the Department of History of
“St. Cyril and St. Methodius” University of Veliko Tarnovo

Том / Volume XXX (2022).
Книжка / Issue 1

DOI: 10.54664/GLPX9409

ЗА ПРОИЗХОДА И СЕМЕЙНАТА СРЕДА НА ТЪРНОВСКИТЕ ПРЕДПРИЕМАЧИ И ОБЩЕСТВЕНИЦИ ОТ XIX ВЕК ЕВСТАТИ Х. НИКОЛОВ ПАНИЦА И ЕВСТАТИ Х. НИКОЛОВ СЕЛВЕЛИ

Веселин ГОРАНЧЕВ*

ABOUT THE ORIGIN AND FAMILY ENVIRONMENT OF THE 19TH- CENTURY TARNOVO ENTREPRENEURS AND PUBLIC FIGURES EVSTATI HADJI NIKOLOV PANITSA AND EVSTATI HADJI NIKOLOV SELVELI

Veselin GORANCHEV

Abstract: *This publication presents information about the origin and family environment of two of the most prominent representatives of the Bulgarian Revival elite in Tarnovo in the 19th century: Evstati Hadji Nikolov Panitsa and Evstati Hadji Nikolov Selveli. This is required due to the overlap in their first and middle names, which is a prerequisite for inaccuracies when we come across the name of Evstati Hadji Nikolaou (as recorded in the documents of the 19th century).*

Several authors have provided information about Evstati Hadji Nikolov Panitsa. The most complete in this regard is Elena Statelova's study dedicated to the history of the Panitsa family.

*As for Evstati Selveli, the only information we find is contained in the biographical and bibliographical reference book *Belezhiti Tarnovtsi (Famous Tarnovo Residents)*, where it is more than scarce. Historical data on this issue, however, are “hidden” among the Greek-language documents stored in many of our archives. The facts derived from these documents are set out in this study.*

Keywords: *Bulgarian Revival; Tarnovo; entrepreneurs; Evstati Hadji Nikolov Panitsa; Evstati Hadji Nikolov Selveli; origin and family environment.*

Изготвянето на настоящата публикация е провокирано както от интерес към произхода и семейната среда на тези видни представители на възрожденския елит на Търново (и не само) от XIX в., така и от факта, че техните собствени и бащини имена съвпадат (Евстати х. Николов). А разграничаването им, чрез предоставяне на информация за техния живот и дейност, би предпазило изследователите от неволни грешки при работата им с архивни документи, в които фигурира името Евстати х. Николау (така се е изписвало през XIX в.).

---

* **Веселин Горанчев** – доктор по история, изследовател на свободна практика; България;
@ gor_bg@abv.bg

Информация за съществуването в Търново на двама души, които са съвременници (през XIX в.) и носят едно и също име (Евстати х. Николау), се съдържа в т.нар. от академик Иван Снегаров „Старият търновски църковен кодекс“, в който под едни и същи документи са поставени подписите и на двамата – Евстати х. Николау Селвели и Евстати х. Николау [Снегаров, И. 1935, с. 48, бел. 3; Снегаров, И. 1936, с. 3 (бел. 5), 13, 14, 15, 25], който през 60-те години на XIX в. приема фамилията Паница [Стателова, Е. 1997, с. 14]. Вероятно това се случва малко преди кончината му.

Информация по въпроса за произхода на Евстати х. Николов откриваме в няколко монографии. Първата от тях е „История на Велико Търново XVIII–XIX век“ на Иван Радев. Според акад. Радев името на неговия баща е Николау Евстати [Радев, И. 2000, с. 30]. Това твърдение не се споделя от други двама изследователи – Стоян Райчевски и Елена Стателова. Според тях собственото име на основоположника на рода, от когото произлиза Евстати х. Николау – е Димитър (бащиното име и занятието му не са известни). Знаем, че е от близкото до Търново село Дебелец (днес гр. Дебелец). Около средата на XVIII в., вероятно принуден от разразилите се през периода вътрешни феодални размирици в Османската империя, се преселва в Търново. Неговият син се казва Георги Димитров (Димитриу). Той се реализира като богат търговец на коприна, пашкули и бубено семе [Райчевски, С. 2013, с. 281; Стателова, Е. 1997, с. 9–10]. Предприема пътуване до Светите земи и придобива авторитетната за времето титла „хаджия“. Създава многобройно семейство, но до нас са достигнали имената само на двама от неговите синове – хаджи Никола х. Георгиу и хаджи Евстатий х. Георгиу. И те като своя баща се реализират на търговското поприще. Те са и сред градските първенци в Търново. Не е известно хаджи Евстатий да има наследници, докато хаджи Никола (починал през 1822 г.) има петима синове: Евстатий (най-голям от синовете), Атанас, Парашкев, Лука и Георги (най-малък). В историческите извори не откриваме информация за Парашкев и Лука. Вероятно е да са починали твърде млади [Стателова, Е. 1997, с. 9–10]. По-късно Евстатий и Атанас приемат фамилното име Паница, а техният брат Георги – фамилията Купов. Смята се, че тези фамилии водят началото си от една от привичките на техния дядо по бащина линия – Георги Димитров (Димитриу), който, когато ходел на сватба, за да не пие вино от общия съд, си носел собствена паничка. По тази причина получил прозвището Паничка [Райчевски, С. 2013, с. 281; Стателова, Е. 1997, с. 10].

За нас в случая представлява интерес първият от изброените петима синове на хаджи Никола х. Георгиу – Евстати, чието второ име, т.е. бащиното, според традициите на епохата, следва да е Николау. Евстати х. Николау (неизвестна – 1864) е роден в Търново. В средата на XIX в. е един от градските първенци, обществен деец и дарител [Райчевски, С. 2013, с. 281–282]. Името му е записано на една от челните позиции сред „преблагородните първеници“ на Търново, които са спомоществователи на Елинското училище в града, на което той и Димчо х. Георгиу заедно даряват 1000 гроша. В по-предни позиции са изписани само имената на бележитите търновци Параскева х. Лека и Сава Сава (дарили 2 500 гроша), и Димитър Протопапа (дарил 1000 гроша). Тази информация е вписана в кондиката на учебното заведение с дата 28 януари 1823 г. [Владов, В. 2012, с. 44, 94, 148]. Името (подписът) на Евстати х. Николау фигурира и под „сметка на кир Петрос Панайодору епитроп на училището“ с дата 14 януари 1827 г. [Владов, В. 2012, с. 63, 113, 167], както и под сметки и решения от 26 юли 1843 г. [Владов, В. 2012, с. 80, 130, 184] и 4 ноември 1843 г. [Владов, В. 2012, 83, 133, 187].

Вероятно непосредствено след смъртта на баща му – хаджи Никола – Евстати х. Николау и братята му се разделят, защото наличните документи не свидетелстват за съдружие между тях [Стателова, Е. 1997, с. 11]. Евстати се възползва от факта, че в Търново и околностите се отглежда копринена буба, и се захваща с търговия на коприна, буби и бубено семе. Домът му се намира в махалата „Св. Богородица“ и е един от най-хубавите в града [Стателова, Е. 1997, с. 12]. Той е първият от рода, който приема фамилното име Паница. Това става през 60-те години на XIX в. [Стателова, Е. 1997, с. 14]. Евстати х. Николау заедно с Янко Евстатиев

Лука х. Параскева и Георги Попсимеонов (Георги Анагност) е сред главните поддръжници на подопечните на Цариградската патриаршия търновски митрополити [Радев, И. 2000, с. 30–31]. Ползва се с авторитет пред османските власти. Страни от освободителните борби на българския народ [Стателова, Е. 1997, с. 13].

Около 20-те години на XIX в. Евстати сключва брак с Теодора (Тодорица) х. Параскевова – дъщеря на богатия търновски търговец хаджи Параскева х. Лека (Лука) и Елена Савова. Хаджи Параскева се включва в Гръцката завера от 1821 г. През пролетта на същата година той се намира по търговски дела в османската столица. След екзекуциите на цариградския патриарх Григорий V и на търновския митрополит Йоаникий, за да спаси семейството си от преследвания и бедност, се самоубива, като се хвърля от високите етажи на цариградския Йени буюк хан. Майката на Теодора (Тодорица) – Елена Савова, е сестра на д-р Никола Пиколо. Елена има и две сестри. Едната от тях – Мариола, е съпруга на Димитър Протопапа Бегликчията и майка на д-р Петър Протич, а другата – Анастасия (известна и като кокона Анастасия), е съпруга на Димитър Киру и майка на д-р Димитър Кирович. Така чрез брака си с Теодора (Тодорица) х. Параскевова Евстати х. Николау се сродява със забележителни личности от епохата на Българското възрождане.

В семейството на Евстати х. Николау и неговата съпруга се раждат пет деца (четирима синове и една дъщеря): Лукани (починал от холера), Ефросина (1828–1925), Никола (неизв.–1887), Сава (1834–1926) и Георги. През 1863 г. семейството се установява във Виена, където създава търговската къща „Бр. Е. Паница“. През следващата, 1864 г. Евстати х. Николау умира. В австрийската столица остават неговата съпруга и синовете му Никола и Сава, които вече работят като самостоятелни търговци. Никола не създава семейство. Умира при едно свое пътуване до Италия. Това се случва във Венеция през октомври 1887 г. Управлението на фирмата във Виена се поема от Сава. Той се жени сравнително късно, през 1877 г. Неговата съпруга се казва Марица Стойкович. Тя е дъщеря на търговец от Галац. Георги се установява в Свищов. Там живее и омъжилата се през 1853 г. негова сестра Ефросина. Името на съпруга ѝ е Яни Станчогулу. През 1869 г. наследниците на Евстати х. Николау даряват двете си слети къщи до църквата „Св. Богородица“ в Търново за девическо класно училище [Стателова, Е. 1997, с. 13–15].

Що се касае до Евстати х. Николов Селвели (1801/8–1871), също разполагаме със сравнително богата информация за неговия живот и за стопанската и обществената му дейност. Казано съвсем накратко, той е един от видните представители на възрожденския елит в Търново. Изявява се като сериозен предприемач. През 1841 г. заедно с друг именит търновец – богатия и влиятелен търговец, откупчик и събирач на данъци и концесионер хаджи Минчо х. Цачев (1800–1855), учредяват търговско дружество. Понеже по-голямата част от дяловия капитал в дружеството принадлежи на хаджи Минчо, то получава наименованието „Хаджи Минчо хаджи Цачев и дружие“ [Атанасова, С. 2014, с. 175; Русев, И. 2015, с. 420–421].

След трагичната гибел на хаджи Минчо през 1855 г. активите му във фирмата са наследени от неговия зет – хаджи Николи х. Димов Минчоолу (1826–1892), като дружеството се преименува на „Хаджи Николи Минчоолу и Евстати Селвели и дружие“ [Атанасова, С. 2014, с. 176].

Търговската фирма създава свои постоянни филиали в Цариград и Виена. Достига най-голям стопански разцвет около 1860–1861 г. По това време тя „диктува“ развитието на вътрешния пазар в българските земи на север от Стара планина, но преди средата на 60-те години на XIX в. финансовото положение в дружеството се влошава и то изпада в несъстоятелност. Разпада се около края на 1864 и началото на 1865 г. [Русев, И. 2015, с. 421–422].

Евстати х. Николов Селвели е член на Търновската градска община и на местния търговски съд. Заедно с двама от своите съдружници в стопанската дейност – хаджи Минчо х. Цачев и хаджи Николи Минчоолу – е сред най-дейните радетели и дейци на каузата за българска църковна независимост [Атанасова, С. 2014, с. 175–176].

Относно произхода на Евстати Селвели информация откриваме в биографичния и библиографски справочник „Бележити търновци“, в който тя е повече от оскъдна: „Роден е в семейството на стар търновски род – Селвелиеви“ [Генчева, Ц., Драганова, Т., Димитров, Й. 1985, с. 67]. За щастие по-убедителна информация за произхода на този бележит български възрожденец се съдържа в архивни документи от първата половина на XIX в., изготвени в Търново през 30-те години на столетието. Написани са на езика на Цариградската патриаршия, т.е. на гръцки език, който е сравнително широко разпространен сред жителите на градовете в българските земи, които са митрополитски центрове. Поне до средата на XIX в. гръцкият език се използва и от голяма част от българските търговци.

Документите, които разкриват факти, свързани със семейството (бащата, мащехата, братя и сестрите) на Евстати Селвели, се съдържат във Ф. 65К „Колекция от стари документи от Великотърновски окръг“, който се съхранява в Държавен архив – Велико Търново. Основният сред тях според използваната в него терминология, можем да определим като „църковно и арбитражно“ или „доказателствено“ писмо, а по съдържание и смисъл – като спогодба между наследници. Документът е с дата 25 май 1834 г. В горната част на листа, върху който е изложено неговото съдържанието, е поставена заверката на търновския митрополит от този период Иларион Критски (1821–1827; 1831–1838)¹. Според съдържанието на документа съпругата, синовете и дъщерята на покойния хаджи Никола Симеон признават пред владиката, че покойникът, предвиждайки смъртта си, предварително е разделил и завещал своето имущество както в пари, така и в имоти по следния начин: от паричното си състояние, възлизащо в брой и във вересии на 65 500 гроша², дава на сина си Евстати 25 000 гроша, дюкян и наниз от бисери, който е купил в Арбанаси от човек на име Стамболу, на сина си Димитър завещава 20 000 гроша, на омъжената си дъщеря Санти – 8000 гроша, а на неомъжената си дъщеря Ангелица – 10 000 гроша и половината от нанизите от бисери, които майка ѝ носи на ръцете си. На съпругата си Кириаки оставя 2 500 гроша и къщата с цялата покъщнина и половината от нанизите от бисери, които носи на ръцете си. Понеже след смъртта на хаджи Никола Симеон е починала и неговата дъщеря на име Ангелица, наследственото ѝ право от 10 000 гроша и споменатият наниз от бисери се дават „по общо мнение, според законите, на най-близките ѝ родствени наследници – майката Кириаки и брат ѝ Димитър, с когото са от една майка“. В заключителната част на документа е записано, че „за доказателство на всичко това се изготвя настоящото църковно доказателствено писмо, потвърдено от нас, подписано и от тях³ и засвидетелствано от надеждни свидетели, което за сигурност се отразява в кондикатана митрополията“⁴.

Действително документът е вписан в един от кодексите на Търновската митрополия. Това е определеният от Иван Снегаров като „Старият търновски църковен кодекс“. Анотацията на този документ, направена от Ив. Снегаров, е под № 70. Информацията в него, макар и представена в кратко резюме, е идентична на изложената в по-горе цитирания документ от Ф. 65К на ДА – В. Търново. Единствената разлика е в общото парично състояние на хаджи Никола Симеон, което разпределя и завещава на представителите на своето семейство. Ив. Снегаров представя общата сума като 65 000 гроша [Снегаров, И. 1934, с. 53–54], а в документа от Ф. 65К е отбелязано, че сумата е 65 500 гроша. Това се потвърждава и от сбора на парите, които покойният е завещал на близките си⁵.

Разглежданият документ от Ф. 65К е подписан от представителите на семейството на хаджи Никола Симеон и от няколко свидетели. В случая за нас представляват интерес наследниците на покойния. Техните имена са изложени в две колонки по следния начин:

¹ За двата мандата на Иларион Критски като предстоятел на Търновската митрополитска катедра, както и за дейността му като търновски митрополит вж. [Тютюнджиев, И. 2007, с. 341–349; Тютюнджиев, И. 2007 а, с. 186–189].

² В представените анотации на т. нар. от акад. Иван Снегаров „Стар търновски църковен кодекс“ той представя паричното състояние на х. Никола Симеон в размер от 65 000 гроша.

³ Имат се предвид наследниците.

⁴ ДА – ВТ, Ф. 65К, оп. 1, а.е. 323.

⁵ ДА – ВТ, Ф. 65К, оп. 1, а.е. 323.

– в лявата колонка: „Кириаки, съпруга на покойния Хаджи Николау потвърждавам“, „Сафтица, дъщеря на х. Никола потвърждавам“, като в случая вероятно става дума за дъщерята, записана в основния текст на документа с умалителното име Санти.

– в дясната колонка: „Евстатиос х. Николау потвърждавам“ и „Димитриос х. Николау потвърждавам“⁶.

Това, с което цитираният документ първоначално привлича нашето внимание, е съвпадението на собствените и бащините имена на синовете на хаджи Никола Симеон (Евстати х. Николау и Димитър х. Николау), които съвпадат с тези на братята предприемачи от същия исторически период Евстати х. Николау Селвели и Димитър х. Николау Селвели⁷. Нещо повече – почеркът от подписа на Евстати х. Николау съвпада с почерка⁸ и подписа⁹ на Евстати Селвели от редица документи от *Фонд 82К – Търговска фирма „Никола Минчоолу & Евстати Селвели и дружие“*, който също се съхранява в ДА – В. Търново и в който се пазят множество документи изготвени и подписани от него.

В подкрепа на твърдението, че Евстати Селвели и Димитър Селвели са синове на споменатия нееднократно хаджи Никола Симеон, се явяват още два документа от Ф. 65К. Първият в хронологичен ред е от 26 октомври 1837 г. С него долуподписаният като Евстати х. Николау признава, че е получил от своя брат Димитър за срок от една година 20 000 гроша, които ще върне в срок и с лихва 80 гроша на 1000 гроша (т.е. 8 %). В най-долната част на документа е отбелязано следното: „[1]838, 20 октом[ври] изплатих“¹⁰. Текстът е написан с почерк, който съпоставен с този на Евстати Селвели от документи, които се съхраняват във *Фонд 82К – Търговска фирма „Никола Минчоолу & Евстати Селвели и дружие“*, съвпада¹¹.

Следващият, в хронологичен ред документ, е от последната спомената дата, т.е. от 20 октомври 1838 г. С него Димитър х. Николау заявява, че каквото е имал да получава от брат си, тоест 20 000 гроша, ги е получил всичките и в бъдеще няма да получава „нито обол“. От съдържанието на документа не става ясно дали Димитър е получил обещаната лихва, но това в случая не е толкова важно. Важното е, че той се е подписал като „Димитър х. Ник. Селвели“¹². Всъщност в редица гръкоезични документи и неговият брат Евстати Селвели изписва своята фамилия като Селвели¹³. Важно е да отбележим и това, че на гърба на документа с почерка на Евстати Селвели е написано: „Писмо от брат ми, дето изплатих дълга си... дела от бащините грошове“¹⁴. Цитатът дава основания да приемем, че става дума за получените като наследство от Димитър Селвели 20 000 гроша от неговия баща хаджи Никола Симеон. В подкрепа на тезата, че последните два разгледани документа са изготвени между братята Евстати и Димитър Селвели, е и фактът, че във фонда, от който са и трите цитирани исторически извора (Ф. 65К „*Колекция от стари документи от Великотърновски окръг*“), се съхраняват и други документи, свързани с живота и дейността на Евстати Селвели¹⁵, както и на неговите синове Николай Селвели¹⁶ и Атанас Селвели¹⁷.

Изложените факти, съдържащи се в разгледаните по-горе гръкоезични документи, водят до следните заключения по отношение на семейството, от което произлиза видният български

⁶ ДА – ВТ, Ф. 65К, оп. 1, а.е. 323.

⁷ За това, че Евстати х. Николау Селвели и Димитър х. Николау Селвели са братя вж. [Атанасова, С. 2014, с. 178].

⁸ ДА – ВТ, Ф. 82К, оп. 1, а.е. 73, л. 3, 4 гръб, а.е. 77, л. 9 и други.

⁹ ДА – ВТ, Ф. 82К, оп. 1, а.е. 77, л. 1, 2, 3 гръб, 4, 5, 9 и други.

¹⁰ ДА – ВТ, Ф. 65К, оп. 1, а.е. 68, л. 2.

¹¹ ДА – ВТ, Ф. 82К, оп. 1, а.е. 73, л. 3, 4 гръб, а.е. 77, л. 9 и други.

¹² ДА – ВТ, Ф. 65К, оп. 1, а.е. 68, л. 3.

¹³ ДА – ВТ, Ф. 82К, оп. 1, а.е. 77, л. 1, 2, 4, 5, 6, 7, 9 и други.

¹⁴ ДА – ВТ, Ф. 65К, оп. 1, а.е. 68, л. 4 гръб.

¹⁵ ДА – ВТ, Ф. 65К, оп. 1, а.е. 68, л. 12, а.е. 111, л. 7, 8, а.е. 124, а.е. 176, л. 1, 2, 2 гръб, 3 гръб, 4, 5, а.е. 200, а.е. 226, л. 1, 1 гръб, 2 гръб, 3, 4, 4 гръб, а.е. 227, л. 1, 1 гръб, 2 гръб.

¹⁶ ДА – ВТ, Ф. 65К, оп. 1, а.е. 200.

¹⁷ ДА – ВТ, Ф. 65К, оп. 1, а.е. 190, л. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, а.е. 192, л. 1, а.е. 194, л. 1.

възрожденец Евстати х. Николов Селвели. Името на неговия баща е хаджи Никола Симеон. Наличието на собствен дюкян дава основание да допуснем, че поне на определен етап от своя живот той е бил занаятчия, а натрупаният капитал от 65 500 гроша, които завещава на своите близки, дава основание да предположим, че вероятно на по-късен етап е развивал и търговска дейност. Хаджи Никола Симеон е починал преди 25 май 1834 г.

Евстати Селвели е син на хаджи Никола Симеон от негов първи брак. Към момента името на биологичната майка на Евстати Селвели остава неизвестно. От първия си брак хаджи Никола Симеон има и дъщеря, чието име е Сафтица (Санти), която към 25 май 1834 г. е омъжена. От по-късен брак на хаджи Никола Симеон с жена на име Кириаки се раждат още две деца – синът Димитър и дъщерята Ангелица, която към 25 май 1834 г. е починала.

Евстати Селвели създава свое семейство през лятото на 1833 г. За това свидетелства брачен договор, който се съхранява в БИА на НБКМ „Св. св. Кирил и Методий“. Изготвен е от страна на семейството на неговата съпруга и по-точно от името на нейната майка – Елена, и Константин, брата на покойния ѝ баща, чието име е Михаил. Документът е с дата 17 август 1833 г. От този ценен исторически извор разбираме, че името на избраницата на Евстати Селвели е Кириаки. Не разполагаме с по-подробна информация за семейството, от което тя произлиза. За неговите материално положение и статут свидетелства зестрата на Кириаки. Сред многото вещи, свързани с домашния бит (дрехи, килим, дюшечи, юргани, чаршафи, възглавници, ибрици и др.), се споменават 147, 20 стари гроша „дванадесетарки“¹⁸ и пет махмудиета¹⁹, чифт златни гривни с тегло 11, 5 драма²⁰, златни ченгели (вероятно пафти) с тегло 10 драма, сребърни ченгели, чифт златни обици, чифт обици с диаманти и два пръстена²¹.

От брака между Евстати Селвели и Кириаки се раждат четиринадесет деца (девет синове и пет дъщери). За съжаление голяма част от тях умират в много ранна възраст. Тази информация черпим от тефтер на Евстати Селвели, който се съхранява в архива на РИМ – В. Търново. Информацията в него е на гръцки език. В тефтера Евстати Селвели е записал кога са родени неговите наследници, кога са кръстени (а за някои и от кого са кръстени) и кога са починали някои от тях²². В същия исторически извор, но на български език, най-малкият син в семейството – Николай Евстатиев Селвели, е оставил информация за датата, месеца и годината на кончината на своите баща, майка и на двама от братята си (Михаил и Атанас)²³.

Децата на Евстати Селвели и неговата съпруга Кириаки по реда на раждането им са:

1. Николай – роден на 13 декември 1834 г., починал на 16 май 1856 г.
2. Димитър – роден на 30 септември 1836 г., починал на 22 април 1837 г.
3. Елена – родена на 15 март 1838 г.
4. Ламбуша – родена на 24 март 1840 г.
5. Михаил – роден на 29 май 1842 г.²⁴, починал на 8 декември 1871 г.²⁵
6. Ефросина – за нея е отбелязано само, че е починала петдесет дни, след като се е родила.
7. Евгения – родена на 26 април 1845 г.
8. Димитър – роден на 12 май 1847 г., починал от холера в края на 1848 г.
9. Константин – роден на 22 май 1851 г., починал на 15 октомври 1852 г.

¹⁸ Вероятно е да става дума за т. нар. дванадесетарка – златна монета с неустановен произход и номинал. Наименованието ѝ е засвидетелствано през XIX век във Великотърновско. Вж. [Харитонов, Х. 2018, с. 113].

¹⁹ Махмудие – редуцирано наименование на златна османска монета. То се отнася и за всички останали монети, сечени е името на султан Махмуд II (1808 – 1839). Вж. [Харитонов, Х. 2018, с. 238].

²⁰ Драм – (гр. „δραμί“) мярка, отговаряща на 1/400 от оката (1 282 грама). Тегло – 3, 2075 грама. Вж. [Харитонов, Х. 2018, с. 134].

²¹ НБКМ, БИА, Ф. 307, а.е. 16, л. 4.

²² РИМ – ВТ, Инв. № 717, В/ТОМ ОФ, л. 75 гръб, 76.

²³ РИМ – ВТ, Инв. № 717, В/ТОМ ОФ, л. 76 гръб.

²⁴ РИМ – ВТ, Инв. № 717, В/ТОМ ОФ, л. 75 гръб.

²⁵ РИМ – ВТ, Инв. № 717, В/ТОМ ОФ, л. 76 гръб.

10. Атанас – роден на 12 октомври 1852 г.²⁶, починал на 22 август 1873 г.²⁷
11. Панайот – роден на 14 август 1854 г., починал на 7 март 1857 г.
12. Александър – роден на 29 февруари 1856 г., починал на 8 юни 1857 г.
13. Кириаки – родена на 4 март 1858 г.
14. Николай – роден на 26 юни 1860 г.²⁸

От цитирания исторически извор разбираме и кои са кумове на семейството на Евстати Селвели. Това са Димитър х. Станчо и неговата съпруга, записана с името Катинко. Те имат син на име Тани и дъщеря на име Кириаки. И четиримата, но поотделно, са и кръстници на няколко от децата на Евстати Селвели²⁹.

Както бе споменато по-горе, един от синовете на Евстати Селвели (Николай Евстатиев Селвели) оставя в бащиния тефтер информация относно кончините на своите родители. Евстати Селвели е починал на 8/20 януари 1871 г., а неговата съпруга Кириаки – на 3 септември 1886 г.³⁰

В заключение можем да обобщим, че и Евстати х. Николов, и Евстати х. Николов Селвели развиват мащабна стопанска дейност и са сред първенците на града. Фактите сочат че те произлизат от заможни и напредничави за своето време родове. Следвайки установените традиции, сключват бракове и създават семейства, в които в духа на възрожденските българи от епохата създават многобройна челяд. Единственото по-сериозно различие между тях, което можем да открием, е, че Евстати х. Николов е привърженик на местните среди, които подкрепят, подопечните на Цариградската патриаршия търновски митрополити, а Евстати Селвели е един от най-изявените техни противници.

Успехите на двамата съграждани, съвременници и съименници – Евстати х. Николов и Евстати х. Николов Селвели – в стопанския и обществения живот на нашето възрожденско общество са вследствие както на безспорните им личностни качества, така и на солидната семейна среда, в която са израснали и в чиито традиции, без съмнение, възпитават своите наследници.

За високия статус на семейството, от което произхожда Евстати Селвели, е показателна и сравнително високата му за времето степен на образование, която е видна от оставеното от него богато документално наследство. Във вече цитирания справочник „Бележити търновци“ за Селвели е отразено следното: „Образованието си получава в гръцкото килийно, а после в българското училище“ [Генчева, Ц., Драганова, Т., Димитров, Й. 1985, с. 67]. За съжаление до момента не сме открили исторически извори, които да дават информация по въпроса кога и къде този виден търновски възрожденец е получил своето образование.

ЛИТЕРАТУРА / REFERENCES

Извори / Sources

Непубликувани извори / Unpublished Sources

ДА – ВТ, Ф. 65К „Колекция от стари документи от Великотърновски окръг“. [DA – VT, F. 65K „Kolektsiya ot stari dokumenti ot Velikotarnovski okrag“].

ДА – ВТ, Ф. 82К Търговска фирма „Никола Минчоолу & Евстати Селвели и дружие“. [DA – VT, F. 82K Targovska firma „Nikola Minchoolu & Evstati Selveli i družhie“].

НБКМ, БИА, Ф. 307 „Хаджи Минчо Хаджицачев“. [NBKM, BIA, F. 307 „Hadzhi Mincho Hadzhitsachev“].

²⁶ РИМ – ВТ, Инв. № 717, В/ТОМ ОФ, л. 75 гръб, 76.

²⁷ РИМ – ВТ, Инв. № 717, В/ТОМ ОФ, л. 76 гръб.

²⁸ РИМ – ВТ, Инв. № 717, В/ТОМ ОФ, л. 76.

²⁹ РИМ – ВТ, Инв. № 717, В/ТОМ ОФ, л. 75 гръб, 76.

³⁰ РИМ – ВТ, Инв. № 717, В/ТОМ ОФ, л. 76 гръб.

РИМ – ВТ, Колекция „История на България XV–XIX век“, Инв. № 717, В/ТОМ ОФ. [RIM – VT, Kolektsiya „Istoriya na Bulgariya XV–XIX vek“, Inv. № 717, V/TOM OF].

Публикувани извори / Published Sources

Владов, В. 2012 – Владимир Владов. Кондиката на Елинското училище в Търново (1820 – 1844). В. Търново: Ровита, 2012. [Vladimir Vladov. Kondikata na Elinskoto uchilishte v Tarnovo (1820 – 1844). V. Tarnovo: Rovita, 2012].

Снегаров, И. 1934 – Иван Снегаров. Старият търновски църковен кодекс. – В: Годишник на СУ, Богословски факултет, 1934, № XI, 1–60. [Ivan Snegarov. Stariyat tarnovski tsarkoven kodeks. – V: Godishnik na SU, Bogoslovski fakultet, 1934, № XI, 1–60].

Снегаров, И. 1935 – Иван Снегаров. Старият търновски църковен кодекс. – В: Годишник на СУ, Богословски факултет, 1935, № XII, 1–48. [Ivan Snegarov. Stariyat tarnovski tsarkoven kodeks. – V: Godishnik na SU, Bogoslovski fakultet, 1935, № XII, 1–48].

Снегаров, И. 1936 – Иван Снегаров. Старият търновски църковен кодекс. – В: Годишник на СУ, Богословски факултет, 1936, № XIII, 1–71. [Ivan Snegarov. Stariyat tarnovski tsarkoven kodeks. – V: Godishnik na SU, Bogoslovski fakultet, 1936, № XIII, 1–71].

Публикации / Publications

Атанасова, С. 2014 – Светла Атанасова. Търновските търговски дружества през Възраждането. Модели за стопанско развитие. В. Търново: Фабер, 2014. [Svetla Atanasova. Tarnovskite targovski družestva prez Vazrazhdaneto. Modeli za stopansko razvitie. V. Tarnovo: Faber, 2014].

Генчева, Ц., Драганова, Т., Димитров, Й. 1985 – Цветана Генчева, Тодорка Драганова, Йордан Димитров. Бележити търновци. Биографичен и библиографски справочник за дейци родени, живели и работили във Велико Търново през XII–XX в. София: БЗНС, 1985. [Tsvetana Gencheva, Todorka Draganova, Yordan Dimitrov. Belezhitarnovtsi. Biografichen i bibliografski spravochnik za deytssi rodeni, zhiveli i rabotili vav Veliko Tarnovo prez XII–XX v. Sofia: BZNS, 1985].

Радев, И. 2000 – Иван Радев. История на Велико Търново XVIII–XIX в. В. Търново: Слово, 2000. [Ivan Radev. Istoriya na Veliko Tarnovo XVIII–XIX v. V. Tarnovo: Slovo, 2000].

Райчевски, С. 2013 – Стоян Райчевски. Братята в българската история. София: Български бестселър, 2000. [Stoyan Raychevski. Bratyata v balgarskata istoriya. Sofia: Balgarski bestselar, 2000].

Русев, И. 2015 – Иван Русев. Търговската модерност на Българското възраждане като култура и практика. Изследване и извори. В. Търново: Ровита, 2015. [Ivan Rusev. Targovskata modernost na Balgarskoto vazrazhdane kato kultura i praktika. Izsledvane i izvori. V. Tarnovo: Rovita, 2015].

Стателова, Е. 1997 – Елена Стателова. Биография на българския дух (Родът Паница). София: Академично издателство „Проф. Марин Дринов“, 1997. [Elena Stelova. Biografiya na balgarskiya duh (Rodat Panitsa). Sofia: Akademichno izdatelstvo „Prof. Marin Drinov“, 1997].

Тютюнджиев, И. 2007 – Иван Тютюнджиев. Търновската митрополия през XV–XIX в. В. Търново: Ровита, 2007. [Tyutyundzhiev, I. 2007 – Ivan Tyutyundzhiev. Tarnovskata mitropoliya prez XV–XIX v. V. Tarnovo: Rovita, 2007].

Тютюнджиев, И. 2007 а – Иван Тютюнджиев. Търновският епископат XII–XXI в. В. Търново: Ровита, 2007. [Ivan Tyutyundzhiev. Tarnovskiyat episkopat XII–XXI v. V. Tarnovo: Rovita, 2007].

Харитонов, Х. 2018 – Христо Харитонов. Стари мерки, теглилки и монети в България XVII–XIX век. Велико Търново: Фабер, 2018. [Hristo Haritonov. Stari merki, teglilki i moneti v Bulgariya XVII–XIX vek. Veliko Tarnovo: Faber, 2018.].

Съкращения / List of Abbreviations

ДА – ВТ – Държавен архив – Велико Търново.

НБКМ, БИА – Български исторически архив на Националната библиотека „Св. Св. Кирил и Методий“.

РИМ – ВТ – Регионален исторически музей – Велико Търново.